

Pravne zadeve in regulativa

Agencija za komunikacijska omrežja in storitve
Republike Slovenije

Številka: 195104 - 110 | 25.10.2021
Datum: 25. 10. 2021

Prejeto: 26-10-2021	Sk. z. AKOS-01
Številka zadeve 38240-2/2021/25	Prih.
Vrednost	Vred.

**Agencija za komunikacijska omrežja
in storitve Republike Slovenije**
Stegne 7
1001 Ljubljana

Zadeva: Pripombe na Analizo upoštevnega trga 3b »Veleprodajni osrednji dostop na fiksni lokaciji za izdelke za množični« s predlaganimi obveznostmi po javnem posvetovanju

Zveza: Analiza AKOS št. 38240-2/2021-21, objavljena na spletni strani dne Agencije 24. 9. 2021

Spoštovani,

Agencija za komunikacijska omrežja in storitve Republike Slovenije (v nadaljevanju: Agencija) je dne 24. 9. 2021 na svoji spletni strani objavila dopolnjeno besedilo analiz upoštevne trgov veleprodajnega dostopa do fiksne širokopasovnega omrežja – upoštevne trga 1 »Veleprodajni lokalni dostop na fiksni lokaciji« (bivši upoštevni trg 3a) in 3b »Veleprodajni osrednji dostop na fiksni lokaciji za izdelke za množični trg«. Hkrati je zainteresirano javnost pozvala, da se tokrat opredeli le do tistih delov analize, v katerih je prišlo do spremembe najkasneje do 25. 10. 2021.

POVZETEK

Družba Telekom Slovenije, d.d. (v nadaljevanju: Telekom Slovenije) na maloprodajnem trgu širokopasovnega dostopa ni več vodilni operater na trgu, zmanjšuje pa se tudi njen tržni delež na veleprodajnem trgu. Kljub zaostrenim razmeram in storitveno ter infrastruktorno konkurenčnem maloprodajnem trgu, Agencija ne rahlja obveznosti na analiziranem upoštevne trgu, temveč jih celo stopnjuje, zastruje ali seli z drugih upoštevne trgov.

Agencija, po prepričanju Telekoma Slovenije, s predlagano regulacijo Telekom Slovenije postavlja v konkurenčno slabši položaj.

Telekom Slovenije zato predlaga, da Agencija:

- pri preizkusu ekonomske ponovljivosti (test ERT) uporabi portfolio pristop;
- bakrene priključke na področjih, kjer obstaja vzporedno OŠO omrežje in vzporedno optično omrežje Telekoma Slovenije, izvzame iz regulacije;
- ohrani ceno bakrenega priključka na ravni, kot je določena z veljavno regulatorno odločbo;
- upošteva, da kot osnovni širokopasovni priključek šteje le optični priključek in ne bakreni priključek, iz tega naj izhajajo tudi vsi testi zamenljivosti;
- ugotovi, da kabelski priključki (s standardom vsaj DOCSIS 3.0) predstavljajo enakovreden substitut optičnim in bakrenim priključkom in je na njih tehnično mogoče ponuditi bitni tok in virtualno razvezavo;
- ugotovi, da je zaključek o prisotnosti treh omrežij v naselju (Telekom Slovenije + dva operaterja), da bi se to naselje štelo za konkurenčno, v slovenskih razmerah ali vsaj na suburbanih in ruralnih področjih, nesmiseln. Dovolj bi bili dve omrežji ali OŠO;

- ugotovi, da je zahteva po obveznem nadomeščanju bakrenih priključkov z optičnimi nesorazmerna in za Telekom Slovenije preveč obremenjujoča, saj je ostrejša tudi od določil za izvajalca univerzalne storitve.

Agencija se je v odgovorih na pripombe operaterjev (v nadaljevanju: Odgovori) na Analizo upoštevnega trga 1 (v nadaljevanju: Analiza) opredelila do pripomb Telekom Slovenije in drugih operaterjev in v nekaterih delih popravila oziroma dopolnila Analizo (v nadaljevanju: Analiza s popravki).

Telekom Slovenije v nadaljevanju podaja pripombe tako na Analizo s popravki kot na Odgovore Agencije.

2. Splošne pripombe

Agencija je podrobno analizo rezultatov regulacije izvedla lansko leto in v njej podrobno predstavila razvoj konkurence na trgu in pozitivne rezultate, ki jih ta prinaša za končne uporabnike. Agencija pri tem zavrača pavšalne ocene Telekoma Slovenije, da trenutna regulacija ne spodbuja h gradnji in da naj bi Slovenija zaradi tega ogromno zaostajala pri hitrostih dostopa v primerjavi z razvitimi državami npr. Švico. Problematiko je potrebno obravnavati celostno in pri tem upoštevati vse relevantne faktorje, od startne osnove, strateških pristopov posamezne države, stanja na trgu in nenazadnje tudi cen. V Sloveniji je doseganje visokega deleža pokritosti z zelo zmogljivimi omrežji (prenosna hitrost najmanj 100 Mbit/s) težavno zaradi velike razpršenosti poselitve (Slovenija se uvršča med najbolj ruralne države v EU) in zaradi razmeroma nizke kupne moči v posameznih manj razvitih delih države, kljub navedenemu pa je Slovenija glede tega indikatorja krepko nad povprečjem EU. V razvitih evropskih državah je tipično precej večji delež kabla (DOCSIS 3.1), medtem ko je delež optike, zlasti FTTH, tipično nižji kot je v Sloveniji.

Slovenija je geografsko uvrščena v eno izmed najbolj ruralnih držav v EU, kar je navedeno tudi v Analizi s popravki. »Slovenija velja za izrazito ruralno državo, kar je razvidno tudi iz podatkov Broadband Coverage in Europe 2019, ki jih je pripravila Evropska komisija, iz katerih se vidi, da ima samo še 5 držav članic EU večji delež gospodinjstev na ruralnem področju, torej področju, kjer živi na 1 km² manj kot 100 prebivalcev. V Sloveniji živi na teh področjih kar 23 % vseh gospodinjstev in na teh področjih se operaterji v večjem delu poslužujejo dostopa preko golega bitnega toka«

Posledica opredelitve Agencije, da v največji meri zasleduje infrastrukturno konkurenco kaže na to, da v Sloveniji še precej dolgo časa ne bomo dosegli visokega deleža pokritosti z zelo zmogljivim omrežjem. Investicijska sredstva operaterjev se po mnenju Telekoma Slovenije porabijo za podvojenost omrežja v gosto poseljenih naseljih, kjer so investicije v omrežje najbolj donosne, na redkeje poseljenih območjih (ruralna območja) pa ostaja slaba pokritost, kar je Agencija ugotovila tudi sama.

6. Opredelitev upoštevnega trga

Agencija odgovarja, da je, kot je pojasnjeno že v prejšnjem odgovoru, ugotovila tehnološko in cenovno zamenljivost xDSL in kabelske tehnologije na maloprodajnem trgu. Primerjava Telekoma Slovenije med gigabitno povezavo 30 kablskih uporabnikov in 15 megabitno ADSL povezavo enega uporabnika kaže samo na to, da je na kabelskem omrežju mogoče končnim uporabnikom zagotoviti višje hitrosti, kot pa je to mogoče na bakrenem omrežju, pri tem pa je treba dodati, da je zmogljivost, ki je na voljo posameznemu uporabniku, zelo odvisna od števila uporabnikov na povezavi (to število je lahko v praksi kar nekajkrat večje od 30) in njene trenutne zasedenosti. Paketi hitrosti operaterja Telemach, ki jih navaja Telekom Slovenije, kažejo samo na zamenljivost na maloprodajnem trgu, ki pa jo je Agencija, kot že navedeno v analizi, ugotovila. Telemach seveda ponuja višje hitrosti, kot so običajne na xDSL, saj DOCSIS 3.0 tehnologija na deljeni povezavi teoretično omogoča mnogo višje hitrosti.

Agencija se strinja, da je prek DOCSIS omrežja na maloprodajnem trgu možno zagotoviti boljšo in predvsem zmogljivejšo storitev in da gre v primerjavi z bakrenim omrežjem za kvalitetnejši medij.

Na teh področjih je večina uporabnikov že naravno migrirala na DOCSIS tehnologijo in je posledično prisiljena vztrajati na enem ponudniku in nima izbire. Obenem se še tistim nekaj odstotkom uporabnikom na takih področjih

posledično odreka boljšo storitev na kvalitetnejšem prenosnem mediju. Ponovno izpostavljamo, da čeprav je odtočna hitrost res 10-20 % pritočne imamo tu na voljo statistični multipleks ter govorimo o nekaj 10 Mbit/s, v primerjavi z odtočno hitrostjo, ki jo dosegajo xDSL sistemi, in je v glavnini do 1 Mbit/s. Obenem ni razumljivo, zakaj Agencija vztraja pri terminu nedeljena pasovna širina, kar je zgolj ena izmed možnosti in predmet uredbe ali odločitve. Stvar skrbnika DOCSIS omrežja je, da predpiše zmogljivost odtočnih hitrosti in glede na stanje na trgu in ponudbo je tu možno tako tehnološko kot praktično uporabnikom zagotoviti precej višje odtočne hitrosti kot na xDSL sistemih.

Telekom Slovenije poziva Agencijo, da omogoči uporabo najboljšega medija na posamezni lokaciji vsem operaterjem in s tem znatno izboljša izbiro operaterja ter dostop do višjih hitrosti in stabilnejšega omrežja. Telekom Slovenije hkrati predlaga, da Agencija pozove kabelske operaterje, da posredujejo podatke o povprečnem številu uporabnikov na kabelski povezavi ter hitrostih, ki jih zagotavljajo.

VULA, kot protokolno agnostična storitev, zahteva uporabo L2 (ethernet) protokola, ki je ločen od povezavnega (L3) sloja in omogoča več svobode pri oblikovanju produktov ter je za lokalni prevzem prometa primernejši. Po definiciji v DOCSIS standardu pa CMTS oprema deluje na IP (L3) nivoju, prav tako tudi v smeri proti hrbtničnemu omrežju. Strojna oprema CMTS lahko sicer zagotavlja storitve nivoja 2 (ethernet), pod pogojem, da podpira dodatne poslovne storitve BSoD (Business Services over DOCSIS), ki pa niso del DOCSIS standarda.

Telekom Slovenije se strinja s trditvijo, da ITU-T v standard še ni vključil BSoD. Ob tem želimo izpostaviti, da glavno specifikacij in razvojnega dela opravlja inštitucija CableLabs kar velja tudi za BSoD. Specifikacijo BSoD izdaja Cablelabs, imenuje se Business Services over DOCSIS Layer 2 Virtual Private Networks, izdana je že 15. različica, zadnja posodobitev sega v leto 2015, natančneje 28. 5. 2015. Da gre za star in uveljavljen standard pove tudi podatek, da je bila prva izdaja te specifikacije objavljena 28. 3. 2006.

Posamezna navidezna privatna omrežja, ki jih je mogoče na ta način dodeliti iskalcem dostopa, tvorijo t. i. MAC domene, ki obsegajo skupine frekvenčnih kanalov, ki se raztezajo znotraj prenašanega radijskega spektra. Operater omrežja zagotavlja tovrstno rezerviranje delov spektra kot storitev za iskalce dostopa. Hrbtenično stikalo/usmerjevalnik distribuira promet, ki prihaja iz različnih segmentov navideznega omrežja do prevzemne točke iskalca dostopa. Glavna slabost BSoD pristopa je, da MAC domena vsakega operaterja (ki jo sestavlja en ali več L2VPN) zaseda določen delež celotnega spektra, s čimer se ta razdeli na manjše dele, kar bi, v odvisnosti od števila iskalcev dostopa na omrežju, predvsem v odtočni smeri, razdelilo razpoložljivi spekter v (pre)majhne segmente, da bi promet mogel potekati nemoteno, saj bi ob npr. štirih oz. maksimalno osmih razpoložljivih frekvenčnih pasovih ob treh operaterjih na CMTS vsak operater za svoje uporabnike pri DOCSIS 3.0 dobil v odtočni smeri v praksi le do 40 Mb/s oz. maksimalno 70 Mbit/s, zaradi česar bi bilo delovanje storitev pri končnih uporabnikih zelo nezanesljivo.

Telekom Slovenije je prepričan, da je to še vedno zelo smiselno, saj ta pasovna širina še vedno zdaleč presega pasovne širine, ki so na voljo na xDSL sistemih.

Kar zadeva podporo storitev multicast, DOCSIS standard temelji na IP prenosu in podpira samo IP-multicast protokole. Uporaba teh IP-multicast protokolov v deljenem komunikacijskem kanalu porabi velik delež pasovne širine celotne zmogljivosti in je zato neprimerna za prenos celotnega paketa televizijskih kanalov več drugih operaterjev.

Telekom Slovenije opozarja, da je v DOCSIS sistemih standardizirana tudi uporaba multicasta, s čimer se omrežje razbremeni podvajanja IPTV tokov v primeru storitev IPTV. Standard je na voljo od leta 2016. Ne glede na multicast podporo, se v praksi vse bolj uporablja dostava storitev v OTT načinu. Tu govorimo o IPTV aplikaciji, kot primarnem kanalu za spremljanje IPTV, kar deluje prek HLS unicast načina dostave vsebine, tako da dandanes argument zasedanja pasovne širine ne zdrži več.

Zmogljivost DOCSIS 3.0 je v odtočni smeri močno omejena, in sicer na 10 – 20 % pritočne. V kolikor bi operater kabelskega omrežja ponudil veleprodajno nedeljeno pasovno širino, bi to znatno zmanjšalo razpoložljive zmogljivosti za uporabnike preostalih iskalcev dostopa. Naložitev storitve VULA v DOCSIS 3.0 z nedeljeno odtočno pasovno širino bi pomenila, da bi moral

operater kableskega omrežja v primeru veleprodajne zahteve v znatni meri nadgraditi svoje omrežje s segmentacijo naročnikov in gradnjo novih optičnih vozlišč, kar bi bilo nesorazmerno breme.

Telekom Slovenije se ne strinja z Agencijo, saj govorimo o področjih, kjer je večina uporabnikov že naravno migrirala na DOCSIS tehnologijo in je posledično prisiljena vztrajati na enem ponudniku ter nima izbire. Hkrati se posledično še tistim preostalim nekaj odstotkom uporabnikom na bakrenih omrežjih na takih področjih odreka boljše storitev na kvalitetnejšem prenosnem mediju. Ponovno izpostavljamo, da čeprav je odtočna hitrost res 10-20 % pritočne, je na voljo statistični multipleks in tako nekaj 10 Mbit/s, v primerjavi z odtočno hitrostjo, ki jo dosegajo xDSL sistemi, in je v glavnini do 1 Mbit/s. Obenem ni razumljivo zakaj Agencija vztraja pri terminu nedeljena pasovna širina, kar je zgolj ena izmed možnosti in predmet uredbe ali odločitve. Stvar skrbnika DOCSIS omrežja je, da predpiše zmogljivost odtočnih hitrosti in glede na stanje na trgu in ponudbo je tu možno tako tehnološko kot praktično uporabnikom zagotoviti precej višje odtočne hitrosti kot na xDSL sistemih. Prav tako ni potrebe po gradnji dodatnih optičnih vozlišč, saj se delitev prometa lahko izvede z npr. uporabo PPPoE tunelov.

Agencija spodbuja infrastrukturno konkurenco, kjer je to ekonomsko smiselno, saj ta zagotavlja najvišjo stopnjo neodvisnosti operaterjev, ki omogoča vzpostavitev konkurenčnih razmer na trgu. Nepodvojena omrežja predstavljajo naravni monopol, zato brez posegov na takšen trg vzpostavitev učinkovite konkurence velikokrat ni mogoča, pri tem pa Agencija dodaja, da bi vsesplošna simetrična regulacija presegla okvir, ki ga zasleduje EECC.

Telekom Slovenije ponovno izpostavlja, da je Agencija z naloženimi ukrepi dosegla podvojenost omrežij samo v gosto naseljenih področjih, s tem usmerila operaterje, da so vlagali v omrežja na območjih, kjer so že bila, nihče pa zaradi visokih stroškov nima interesa graditi omrežja v redkeje poseljenih območjih (rural), kar se odraža uporabi omrežja Telekoma Slovenije na teh področjih.

Vendar GPON tehnologija zagotavlja mnogo boljše kakovost in zanesljivost zaradi uporabe optičnega medija in pasivnih naprav vzdolž prenosne poti, medtem ko je DOCSIS tehnologija mnogo bolj podvržena šumom in okvaram aktivnih elementov (optična vozlišča in dvosmerni ojačevalniki). Pri GPON tehnologiji je za zagotavljanje QoS že v sami zasnovi v komunikaciji med OLT in ONT zagotovljen transport ethernet storitev s pomočjo mapiranja VLAN-ov v različne prioritete razrede. Torej je pri PON na L2 nivoju izvedena delitev med različne vrste prometa in med različne uporabnike (operaterje ali končne uporabnike), kar ne povzroča zmanjšanja prenosnih kapacitet zaradi prisotnosti več operaterjev v omrežju.

Agencija po mnenju Telekoma Slovenije pretirava z oceno, da je DOCSIS omrežje nestabilno, saj so tudi bakrene povezave zelo podvržene zunanjim vplivom. DOCSIS tehnologija se uporablja širom po svetu, tako za rezidenčne kot poslovne storitve in na vseh normalno vzdrževanih omrežjih stabilnost in zanesljivost nista vprašljivi. Glede na to da mehanizmi za kvaliteto storitve niso izvedljivi na L2 nivoju, se jih izvede na L3 nivoju.

Poleg tega posamezna kableska optična vozlišča trenutno pokrivajo tudi do 200 končnih uporabnikov, medtem ko GPON oskrbuje tipično 32 – 64 uporabnikov na linijo, ob mnogo večjih razpoložljivih kapacitetah (DOCSIS 3.0 1 Gbit/s pritočno in do 200 Mb/s odtočno, GPON pa 2,4 Gbit/s pritočno in do 1,2 Gbit/s odtočno).

Agencija ponovno postavlja hipotetični primer števila uporabnikov, pri čemer ponovno opozarjamo, da je vedno v uporabi statistični multipleks in da bodo uporabniki tudi v takih primerih deležni boljše storitve kot na xDSL.

Agencija odgovarja, da je Telemach na vprašalnik v zvezi s tehničnimi možnostmi kableskega omrežja za veleprodajni dostop in prihodnjimi načrti glede razvoja omrežja odgovoril, da CMTS oprema enega od proizvajalcev, ki pokriva okrog polovico njegovega omrežja, ne podpira v popolnosti BSoD funkcionalnosti. Nadgradnja je s strani Telemacha mogoča, potreben pa je znaten vložek v operativni in poslovni sistem za podporo tej funkcionalnosti. Agencija ugotavlja, da tak vložek ne bi bil niti smiseln niti sorazmeren, saj bi kablesko omrežje za zagotavljanje storitve VULA moralo biti predhodno nadgrajeno na DOCSIS 4.0, ki omogoča simetrične hitrosti, kot v Pojasnilu k Priporočilu o upoštevnih trgih navaja Evropska komisija.

Agencija naj pojasni, zakaj bi moralo biti kabelsko omrežje najprej nadgrajeno na standard DOCSIS 4.0, saj zahteva po simetrični hitrosti pri drugih tehnologijah nikoli ni bila predstavljena kot pogoj za ponujanje veleprodajnega dostopa.

Namestitev interne kabelske instalacije pa je po prepričanju Agencije potrebna povsod, kjer uporabniki prej niso uporabljali kabelskega dostopa. V primeru prehoda iskalcev dostopa na kabelsko infrastrukturo bi bilo tako treba povsod napeljati novo interno instalacijo, razen v primeru, da je uporabnik v preteklosti že uporabljal kabelski dostop.

CATV oz. DOCSIS kabelske inštalacije so bile do večine uporabnikov tipično zgrajene že pred časom, da so sploh lahko sprejemali TV signal. Telekom Slovenije zaproša Agencijo naj pojasni ali razpolaga s kakšnimi realnimi podatki o potrebni namestitvi interne kabelske kanalizacije, ali gre zgolj za oceno Agencije.

Agencija nadalje pritrjuje Telekomu Slovenije v ugotovitvi, da Telemach in T-2 na GPON omrežjih zagotavljata unicast dostavo IP televizije, vendar bi tovrstno zagotavljanje televizije na kabelskem omrežju povzročilo močno povečanje zasedenosti omrežja. Kot je bilo že pojasnjeno, GPON in kabelska tehnologija v tem smislu nista primerljivi. Kabelski operaterji preko DOCSIS omrežja ne prenašajo televizije kot multicast, temveč uporabljajo set-top box naprave za linearni signal (DVB-C). Zaradi povečevanja unicast prometa v povezavi s storitvijo ogleda za nazaj in videa na zahtevo mora Telemach kot tudi vsi ostali upravljalci omrežij nadgrajevati zmogljivosti. V primeru dostopa na kabelskem omrežju bi morali iskalci dostopa prenašati svojo TV storitev v unicast OTT obliki, kar pa bi povzročilo še mnogo večje potrebe po nadgradnji in segmentaciji kabelskih omrežij, saj so kapacitete frekvenčnega spektra na skupnem deljenem mediju omejene, na voljo pa mnogo večjemu številu uporabnikov, kot pri GPON.

Telekom Slovenije ponovno izpostavlja, da je v DOCSIS sistemih standardizirana tudi uporaba multicasta, s čimer se omrežje razbremeni podvajanja IPTV tokov v primeru storitev IPTV. Standard je na voljo od leta 2016. Ne glede na multicast podporo, se v praksi vse bolj uporablja dostava storitev v OTT načinu. Tu govorimo o IPTV aplikaciji, kot primarnem kanalu za spremljanje IPTV, kar deluje prek HLS unicast načina dostave vsebine, tako da dandanes argument zasedanja pasovne širine ne zdrži več.

Agencija odgovarja, da so iskalci dostopa v odgovorih na vprašalnik Agencije glede možnosti veleprodajnega dostopa do kabelskega omrežja poudarjali predvsem tehnično neprimernost kabelskih omrežij za oblikovanje veleprodajnega modela, po katerem bi lahko operaterji ponujali lastne širokopasovne storitve končnim uporabnikom, saj ta omogočajo uporabo zgolj enemu operaterju. Prav tako bi vpeljava takšnega modela veleprodajnega zakupa za iskalce dostopa predstavljala visoke stroške za tehnično, organizacijsko in poslovno adaptacijo.

Ob vsakih vpeljavih sprememb v omrežju in storitev se pojavijo potrebe po spremembah organizacije, poslovnih procesov in seveda tehnologije. S temi procesi se upravljalci DOCSIS omrežij soočajo že vrsto let od uvedbe novejših generacij DOCSIS sistemov, do konca koncev gostovanja na omrežjih ostalih operaterjev, ki zahtevajo prilagoditev IT sistemov in procesov.

Poleg tega so kabelska omrežja tudi preveč geografsko razdrobljena in ne zagotavljajo pokritosti, ki bi bila primerljiva z omrežjem Telekoma Slovenije, da bi lahko predstavljala tehnično uporabno, poslovno ter strateško sprejemljivo alternativo operaterju, ki bi želel vstopiti na trg širokopasovnih storitev. Zaradi rasti količine prometa (dodatnih uporabnikov iskalcev dostopa), kar je problematično prav v kabelskih omrežjih, bi se kakovost znižala na raven, s katero iskalci dostopa ne bi bili več konkurenčni, prav tako pa bi se kakovost znižala tudi kabelskemu operaterju, ki bi zagotavljal veleprodajni dostop.

V primeru novih uporabnikov in rasti prometa, je naravno, da operater omrežje nadgrajuje, saj v tem primeru ustvarja večji prihodek, kar je naravno, če število uporabnikov raste.

Iskalci dostopa so izrazili še problematiko ponujanja televizije v tehnologiji, ki ni IP, kar bi predstavljalo dodatno finančno breme za njeno uvajanje in investicijo v opremo pri končnem uporabniku.

Večina operaterjev ponuja IPTV, ker je to dandanes glavni način ponujanja TV in posledično imajo strošek opreme in platforme vračunan v ceno.

Podobno bi v tem primeru večina iskalcev dostopa - operaterji, ki že imajo svojo IPTV platformo in ponujajo storitve TV prek IP protokola, uporabila HLS način dostave vsebine. Sicer pa edino večjo omejitev lahko predstavlja prilagojena programska shema, ki bi se ji operaterji morali prilagoditi, če bi želeli ponujati tudi CATV. Ta je namreč vezana na kanale, ki jih že v osnovi dobavlja upravljavec DOCSIS omrežja.

Agencija odgovarja, da je bistvena razlika med stanjem na Nizozemskem, v Belgiji in na Danskem ter Slovenijo v tem, da je v omenjenih državah kabelsko omrežje vseobsežno, medtem ko to za Slovenijo ne velja. Pri nas ima 90 % gospodinjstev možnost dostopa do kabelskega omrežja le v 511 naseljih (od 6035), ki pokrivajo samo 9,3 % gospodinjstev. V celotni Sloveniji pa ima možnost dostopa do kabelskih omrežij zgolj okrog polovica gospodinjstev. Torej so kabelska omrežja pri nas bistveno bolj razpršena, zato situacija v Sloveniji ni primerljiva s situacijo v Belgiji, na Nizozemskem ali na Danskem.

Telekom Slovenije meni, da situacija z naštetimi državami ni primerljiva, predstavlja pa 50 % delež gospodinjstev, ki v celotni Sloveniji imajo dostop do kabelskih omrežij, tako velik delež, da ga je nemogoče zanemariti. To je še posebej pomembno ob upoštevanju dejstva, da bi bilo to v korist končnim uporabnikom.

Agencija glede študije WIK consult o možnostih dostopa do omrežij na Nizozemskem na katero se sklicuje Telekom Slovenije, odgovarja, da je bilo v študiji sicer res ugotovljeno, da je bitni tok na kabelskem omrežju na L3 (IP) protokolu mogoče ponuditi brez večjih tehničnih omejitev, vendar je v nadaljevanju v navedeni študiji ugotovljeno tudi, da je potrebno uporabiti IP način prenosa za linearno (multicast) televizijo, kar pa imenovana študija ugotavlja kot neučinkovito. To je v Analizi izpostavila tudi Agencija, saj bi takšen način prenosa TV signala bistveno vplival na zasedenost omrežja. To dejstvo je bilo kot problematično prepoznano tudi s strani slovenskih operaterjev, kar so izrazili v že zgoraj omenjenem vprašalniku glede možnosti veleprodajnega dostopa do kabelskega omrežja. V Sloveniji so namreč paketi storitev močno prevladujoči, zato bi nezmožnost ponujanja storitev televizije postavila iskalce dostopa v popolnoma nekonkurenčen položaj.

Telekom Slovenije izpostavlja, da se prehod televizije na IP način prenosa, dogaja neglede na način dostopa, saj se predvajalniki selijo v TV sprejemnike kot aplikacije, obenem je v teku porast rabe unicast storitev. Agencijo pozivamo, da predstavi podatke o rabi linearne TV (multicast) glede na ostale načine ogleda v kolikor z njimi razpolaga.

Agencija na podlagi zgoraj obravnavanih dejavnikov, kot so tehnološki vidik ponudbe glede na različnost infrastrukture, razširjenost omrežij in dostopnost do končnih uporabnikov, cenovni vidik zamenljivosti in poslovni modeli, ugotavlja, da dostop preko kabelskega omrežja, kljub povezovanju oziroma konsolidaciji kabelskih operaterjev na trgu in razvoju kabelskih omrežij tako na strani ponudbe kot povpraševanja predvsem zaradi tehnoloških razlogov in nezadostne pokritosti na nacionalni ravni ne predstavlja ustreznega substituta dostopu preko razvezanega dostopa na bakrenem omrežju, prav tako pa tega ni pričakovati niti do naslednjega pregleda trga, zato ni del predmetnega upoštevnega trga. Agencija je v nadaljevanju opravila še natančnejšo analizo potreb po morebitni geografski segmentaciji upoštevnega trga.

Telekom Slovenije meni, da situacija z naštetimi državami ni primerljiva, predstavlja pa 50 % delež gospodinjstev, ki v celotni Sloveniji ima dostop do kabelskih omrežij, tako velik delež, da ga je nemogoče zanemariti. To je še posebej pomembno ob upoštevanju dejstva, da bi bilo to v korist končnim uporabnikom.

6.2. Geografska opredelitev trga

Agencija je tudi preverila navedbe analize pogojev na upoštevnem trgu 1 v naselju Kranj, ki jo je izvedel Telekom Slovenije in ugotovila, da je le-ta pravilno ocenil pokritost T-2 z optičnim omrežjem, kot tudi lastno skupno pokritost. Pokritost optike Telekoma Slovenije v Kranju je Agencija ocenila na slabih 10 % (za razliko od ocene Telekoma Slovenije, ki znaša 17 %) in želi

Agencija ob tej priložnosti opominja tudi na temeljito spoštovanje 14. člena ZEKom-1, glede vpisa v evidenco, vsaj v treh mesecih po vsaki spremembi. Nadalje Agencija ugotavlja, da Tele-TV s kabelskih omrežjem v Kranju pokriva slabih 70 % gospodinjstev (Telekom Slovenije navaja 14 % pokritost), medtem ko operater maloprodajni delež T-2 ocenjuje v pravi smeri. Iz navedenega izhaja, da je v Kranju pogoj »vsi trije operaterji posamezno v naselju pokrivajo najmanj 65 % gospodinjstev z bakrenim, kabelskim ali optičnim omrežjem« že zdaj izpolnjen, medtem, ko maloprodajni kriterij na delu operaterjev, ki presega prag ni. Slednje, kot pravilno ugotavlja Telekom Slovenije, izvira prav iz visokih maloprodajnih deležev operaterja T-2, se pa Agencija nikakor ne mora strinjati, da je postavljene pogoje v tem naselju nemogoče izpolniti. Že sam operater Tele-TV ima v Kranju zgrajeno omrežje, ki je razpoložljivo v zadostnem obsegu, da bi mu bilo mogoče konkurirati na maloprodaji in tudi vsaj preseči prag, kar bi Kranj (na obeh upoštevanih trgih) prevesilo med naselja z blažjimi ukrepi oz. deregulirana naselja. Glede maloprodajnega tržnega deleža operaterja T-2 v Kranju, Telekom Slovenije tudi spomni Agencijo, da je tržni delež operaterja, ki dlje časa presega 50 % že sam po sebi pokazatelj znatne tržne moči, a Agencija poudarja, da glede na bazo podatkov glede tržnih analiz elektronskih komunikacij v Evropi, do katere je dostopila na portalu Cullen International, ni zasledila primera regulacije alternativnega operaterja, ki ni kapitalsko povezan s prvotnim operaterjem, kar še dodatno potrjuje izbiro kriterijev Agencije in postopek izvedbe geografskega pregleda in nadaljnje analize. Tudi dodatno je Agencija na podlagi razpoložljivih podatkov iz Zbirnega katastra gospodarske javne infrastrukture izvedla analizo obsega (t.i. »buffer analizo«), kjer je ugotovila, da je bilo junija 2020 kar 78 % vseh gospodinjstev v Kranju oddaljenih do 50 m od najbližje kabelske kanalizacije Telekoma Slovenije in kljub temu, da zagotovo vsa ta kanalizacija ni prehodna oz. razpoložljiva za dodatno pasivno infrastrukturo, prisotnost le-te predstavlja izredno dobre pogoje pri nadaljnjih rentabilnih investicijah Telekoma Slovenije v tem naselju, kar bi tako njemu kot zakupovalcu tega omrežja na veleprodajnem nivoju omogočilo učinkovito konkuriranje operaterju T-2. Agencija še dodaja, da Splošni akt, ki ureja izvajanje, v slovenski pravni red prenesenih določb BCRD, simetrično operaterjem omogoča dostop do kabelske kanalizacije, jaškov in druge pasivne infrastrukture, v primeru da sami lokalno te nimajo na razpolago. Oboje navedeno smiselno velja tudi v ostalih naseljih, ki jih Telekom Slovenije navaja in označuje za naselja s podobnim stanjem, kot je le to v Kranju.

Pri preučevanju kranjskega območja žal zaradi ne ažuriranih podatkov s strani T-2 in TELE-TV ni razvidno, kaj se dogaja po časovni osi z izjemo upadanja aktivnih priključkov Telekoma Slovenije.

Telekom Slovenije je na podlagi podatkov iz javne baze OPT v katastru GJI za leta 2018-2021 ugotovil:

- da je stanje priključenih (aktivnih) optičnih priključkov T-2 upadlo več kot za polovico (z 2019 na 2020) in da se v letu 2021 v primerjavi z 2020 ni spremenilo
- da se stanje zgrajenih (HHC) in HHP priključkov T-2 v letu 2021 v primerjavi z 2020 ni spremenilo
- da se stanje aktivnih in HHC kabelskih priključkov TELE-TV v letih 2019, 2020 in 2021 ni spremenilo

Pogled na kumulativne podatke OPT po letih nas napeljuje na ugotovitev, da T-2 in TELE-TV nista ažurirala podatkov vsaj v zadnjem letu.

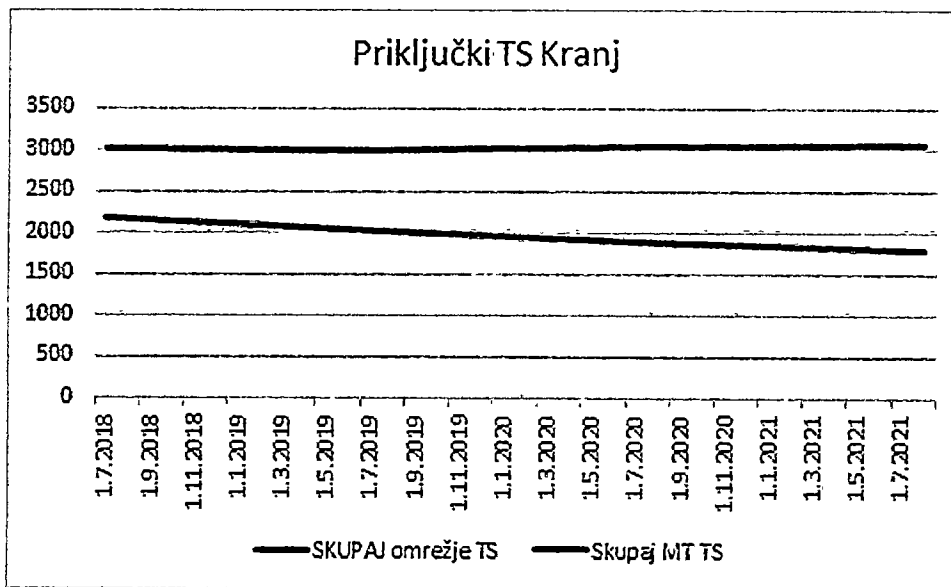
Kot rečeno, TELE-TV podatkov v bazo OPT ne ažurira. Iz javno podatkov dostopnih na bizi.si je razvidno, da prihodki družbe TELE_TV z leti upadajo. Telekom Slovenije lahko le ugiba, da je upad prihodkov lahko posledica izgubljanja naročnikov na račun T-2.

Telekom Slovenije Agencijo prosi za pojasnilo, od kje podatek »da Tele-TV s kabelskih omrežjem v Kranju pokriva slabih 70 % gospodinjstev (Telekom Slovenije navaja 14 % pokritost)«.

Telekom Slovenije je na osnovi javnih podatkov ugotovil, da je število priključkov v bazi OPT TELE-TV v Kranju 2162. Na osnovi tega podatka je Telekom Slovenije zračunal pokrivanje TELE-TV in še vedno verjame, da je naša ocena pravilna. Dopuščamo pa možnost, da TELE-TV o svojih OPT ne poroča pravilno.

Glede na opozorilo Agencije, da želi Agencija ob tej priložnosti opominja tudi na temeljito spoštovanje 14. člena ZEKom-1, glede vpisa v evidenco, vsaj v treh mesecih po vsaki spremembi, Telekom Slovenije pojasnjuje, da se drži 3 mesečnega roka za osveževanje podatkov.

Telekom Slovenije tudi v Kranju posodablja infrastrukturo in gradi optično omrežje, a skupno število priključkov na omrežju Telekom Slovenije stagnira, kar je razvidno iz spodnjega grafa. Še bolj je izrazit padec maloprodajnih priključkov Telekoma Slovenije (Skupaj MT TS), kar pomeni, da kljub vlaganjem v posodabljanje infrastrukture uporabniki prehajajo k drugim operaterjem oz. se selijo na drugo omrežje, ki nerazumno ostaja neregulirano hkrati pa ostaja regulirano omrežje Telekoma Slovenije.

Vsi zgornji podatki kažejo, da s trendom prehajanja naročnikov med operaterji in omrežji, T-2 samo pridobiva na svojem že vzpostavljenem monoplnem položaju.

Telekom Slovenije ostaja prepričan, da sta kriterija za geografsko segmentacijo predmetnega trga Agencije nepravilna tako zanj, kot tudi za potencialne nove vstopnike na trg telekomunikacij. Agencija na primeru Kranja pojasnjuje, kako bi se v Kranju lahko vzpostavila konkurenca, ne pa, kaj se tam dejansko dogaja in kakšni so trendi. Če bi Agencija zasledovala stanje po geografskih območjih in trende, bi lahko ugotovila, kako specifičen je naš trg in skladno temu prilagodila regulacijo. Če se pojavljajo anomalije, jih je potrebno rešiti, ne glede na to, kakšna je evropska praksa.

Geografsko območje Kranja je vzorčni primer napačnega pristopa k regulaciji trga. Ker dva največja operaterja po deležu maloprodajnih priključkov (tj. T-2 in Tele-TV) na področju Kranja nimata enakovrednega tržnega deleža, Agencija regulira tretjega operaterja. Pri slednjem Agencije niti ne zmoti, da ima tretji operater sicer najnižji tržni delež na predmetnem geografskem področju. Agencijo prosim za pojasnilo, kakšen cilj zasleduje z regulacijo najmanjšega operaterja v Kranju.

6.2.8 Sklep geografske analize

Agencija bo še naprej redno spremljala stanje na predmetnem upoštevnem trgu in bo v primeru, da enkrat letno posodobila seznam naselij, pri čemer bo prišlo do sprememb v določenih naseljih, ki vključila dodatna naselja, ki ustrezajo zgornjih-zgornjim kriterijem, ustrezno posodobila seznam in bo tako postopoma širila seznam naselij, ki ga posredovala v javno posvetovanje, bo vsakokrat objavila na svoji spletni strani.

Telekom Slovenije pozdravlja zavezo Agencije, da bo enkrat letno posodobila seznam naselij in hkrati Agencijo poziva, da določi konkreten datum npr. 1. 9. vsako leto, ko bo seznam posodobila in tako poskrbi za regulatorno predvidljivost.

8. Merila za presojo pomembne tržne moči

Agencija odgovarja, da se ne strinja z navedbo Telekoma Slovenije, da se ni odzvala na spremenjene razmere na trgu, saj je na območjih, kjer Telekom Slovenije izgublja svoj prevladujoč tržni položaj bodisi zmanjšala obseg predlaganih obveznosti (trg 1) bodisi popolnoma umaknila obveznosti in s tem deregulirala del upoštevnega trga (trg 3b). Prav tako pa bo Agencija tudi enkrat letno prilagodila obseg regulacije, glede na v tem času spremenjene razmere na trgu, kot je to že navedla v zgornjem besedilu. Poleg tega Agencija v analizi za kablensko omrežje ni ugotovila veleprodajne zamenljivosti niti zadostnega indirektnega pritiska za vključitev kablenskega omrežja na veleprodajni upošteveni trg. Tako ne drži trditve Telekoma Slovenije, da Agencija zastruje obveznosti.

Telekom Slovenije je od najnovejše analize Agencije pričakoval, da bo Agencija zaznala močno spremenjene pogoje na trgu, ki marsikje Telekom Slovenije postavljajo v podrejen položaj, ki je vodil do največjega padca tržnega deleža nacionalnega operaterja v EU.

Telekom Slovenije razume načrtovane obveznosti v poseg naložitve dostopa VULA na višjem nivoju, poseg v investicijske podatke, roke naročil izvedbe, ukinjanje bakrenega omrežja samo na lokacijah, kjer je zgrajeno optično omrežje, uporaba istega informacijskega sistema, spreminjanje cen in vse ostale obveznosti kot nesorazmerno zaostrovanje regulacije, ki vodi do izčrpavanja Telekoma Slovenije. V nasprotju s trditvijo Agencije regulacija ne pripomore k razvoju širokopasovnega dostopa na redko poseljenih območjih.

Z odzivom Agencije, da bo bodisi popolnoma umaknila obveznosti in s tem deregulirala le del upoštevnega trga (trg 3b) in da za kabelsko omrežje ni ugotovila veleprodajne zamenljivosti niti zadostnega indirektnega pritiska za vključitev kabelskega omrežja na veleprodajni upoštevni trg se ne strinjamo.

9. Predlagane obveznosti na upoštevne trgu

Na podlagi ugotovitev analize upoštevne trga 3b »Veleprodajni osrednji dostop na fiksnih lokacijah za izdelke za množični trg« bo Agencija del trga 3b, ki se nagiba k učinkoviti konkurenci na maloprodajnem trgu, deregulirala. Agencija bo zato z dodatnimi ukrepi iskalcem dostopa omogočila lažji prehod na novo stanje, ki bo nastalo po deregulaciji dela trga 3b, ki obsega naselja navedena v Prilogi 1.

Deregulacija trga 3b je splošen trend v Evropski uniji, kar se odraža tudi v zadnjem Priporočilu o upoštevne trgu. Iskalci dostopa se bodo morali tako na novo stanje odzvati s prehodom na regulirane veleprodajne produkte na upoštevne trgu 1, z gradnjo lastnih omrežij (vključno s sovlaganji) ali pa spogajati za komercialni dostop z drugimi operaterji, med katerimi je na dereguliranem delu trga 3b tudi Telekom Slovenije.

Agencija bo tako prehod na popolno deregulacijo dela upoštevne trga 3b omogočila 6 mesečno prehodno obdobje za naselja iz Priloge 1 na katerih cenovne obveznosti s trenutno veljavno odločbo še niso bile umaknjene. Poleg tega bo Agencija iskalcem dostopa omogočila lažji prehod na vertikalno povezan upoštevni trg 1 z dodatnim ukrepom na trgu 1, ki bo omogočal prevzem prometa virtualno razvezanega lokalnega dostopa (VULA) na lokacijah robnih usmerjevalnikov (LAR) z zakupom dodatnih aktivnih povezav.

Agencija je pri oblikovanju prehodnega obdobja upoštevala več faktorjev. Na delu upoštevne trga 3b je bila cenovna regulacija umaknjena že s trenutno veljavno regulatorno odločbo št. 38244-2/2017/19 z dne 5. 12. 2017. Navedena sprememba ni privedla do zvišanja veleprodajnih cen, kar je potrdilo ugotovitve Agencije iz prehodne analize upoštevne trga, da na cenovno dereguliranem delu trga obstaja pritisk na veleprodajne cene Telekoma Slovenije za dostop z bitnim tokom. Konec leta 2020 je bilo izdano zadnje Priporočilo o upoštevne trgu, ki pa upoštevni trg 3b ne uvršča več medtrge, ki jih je treba prehodno regulirati. Nadaljnja deregulacija predmetnega trga v smeri popolne deregulacije dela trga je bila tako glede na doseženi razvoj trga logičen korak, ki so ga operaterji lahko že vnaprej pričakovali in se nanj začeli pripravljati že pred objavo analize predmetnega upoštevne trgov v javno posvetovanje, vsekakor pa že pred dokončnostjo nove regulatorne odločbe. Ko se maloprodajni trg nagiba k učinkoviti konkurenci, za prehodno regulacijo veleprodajnega trga ni več pravne podlage, kar pomeni, da jo je treba čimprej odpraviti. Na drugi strani pa je treba vsem igralcem na trgu omogočiti prehod na nove razmere na način, da se konkurenca ne okrne, saj to ni v interesu končnih uporabnikov.

Agencija se ni odločila za prehodno obdobje na način, da bi podaljšala veljavnost trenutno veljavne regulatorne odločbe, saj so razmere na trgu že tako spremenjene, da je uporaba določil nove odločbe bolj primerna od podaljšanja uporabe sedaj veljavne odločbe. Prav tako se ni odločila, da bi v prehodnem obdobju v dereguliranih naseljih iz Priloge 1 v prehodnem obdobju veljala vsa določila nove odločbe, vključno z regulacijo cen, saj je praksa od leta 2017 dalje pokazala, da to ni potrebno. Kot že navedeno bo Agencija za prehod na popolno deregulacijo dela upoštevne trga 3b, ki se nagiba k učinkoviti konkurenci na maloprodajnem trgu, omogočila 6 mesečno prehodno obdobje za območja na katerih cenovne obveznosti s trenutno veljavno odločbo še niso bile umaknjene. To pomeni, da bona območjih, ki so s predmetno analizo predvidena za deregulacijo in na katerih so bile cenovne obveznosti s trenutno veljavno odločbo že umaknjene, deregulacija veljala takoj, za ostala območja, ki so s predmetno analizo predvidena za deregulacijo, pa bodo v 6 mesečnem prehodnem obdobju veljale vse predlagane obveznosti, ki so predvidene za reguliran del trga 3b, z izjemo cenovni obveznosti. Agencija je mnenja, da je 6 mesecev

dovoli, da se operaterji prilagodijo novim razmeram regulacije in preselijo svoje končne uporabnike na vertikalno povezan veleprodajni trg, ki je višje na investicijski lestvi, oziroma se dogovorijo za nove pogoje dostopa, odvisno kar bo zanje ugodneje. Pri tem bo manjše število lokacij, na katerih bodo iskalci dostopa lahko prevzemali promet zaradi dodatnega ukrepa na trgu 1, ki bo omogočal prevzem prometa virtualno razvezanega lokalnega dostopa (VULA) na lokacijah robnih usmerjevalnikov (LAR) z zakupom dodatnih aktivnih povezav, bo iskalcem dostopa omogočilo hitrejši prehod, kot če bi se promet lahko prevzemal samo na funkcijskih lokacijah, kjer se zaključuje storitev VULA.

Na podlagi ugotovitev analize bo Agencija del trga, ki se nagiba k učinkoviti konkurenci na maloprodajnem trgu deregulirala, hkrati pa se je ob tem odločila, da bo iskalcem dostopa omogočila lažji prehod na trg 1. Agencija bo to storila kljub temu, da so operaterji, kot je zapisala sama, prvi signal glede postopnega umikanja regulacije dobili že s trenutno veljavno regulatomo odločbo na upoštevem trgu 3b, ki je prinesla umik cenovnih obveznosti na delu trga, poleg tega pa dodatno še z objavo prenovljenega Priporočila o upoštevni trgih, kjer trg 3b ni bil več uvrščen med trge, ki zahtevajo predhodno regulacijo.

Agencija ob tem sploh ne pojasni, zakaj operaterje sili v prehod na trg 1 in zakaj te odločitve ne prepušča iskalcem dostopa samim oziroma trgu. Agencija s kombinacijo naložitve nameravanih obveznosti na trgu 1 in prehodnega obdobja na trgu 3b deluje v nasprotju s svojimi ugotovitvami na trgu, in komercialnim dogovorom med operaterji na trgu pravzaprav ne daje nobene možnosti. Po predvidevanjih Agencije bodo operaterji s svojimi storitvami prešli na trg 1, ki je še vedno v celoti reguliran (z izjemo cenovne deregulacije v 15-ih naseljih) in bodo še do ponovne analize trga deležni vseh ugodnosti, ki jim jih prinaša reguliran trg. Delna deregulacija trga 3b bo tako v resnici le navidezna.

Z uvajanjem ali bolje, s selitvijo aktivne povezave od najbližjega vozlišča LAR do aktivne opreme Telekoma Slovenije na trg 1, Agencija v celoti izniči deregulacijo na pod-trgu A, ostalim operaterjem pa zagotovi, da se zanje v resnici skoraj nič ne bo spremenilo. Ob taki selitvi elementov trga 3b na trg 1 bi bilo pravzaprav vseeno, ko bi Agencija v celoti spoštovala Priporočilo o upoštevni trgih in trg 3b v celoti deregulirala.

9.2 Obveznost zagotavljanja enakega obravnavanja

Popust za dolgoročen zakup bo moral biti v enakih odstotkih in v enakem časovnem okviru na voljo vsem operaterjem, s katerimi ima Telekom Slovenije sklenjeno pogodbo o operaterskem dostopu na upoštevni trgih 1 in 3b. Vsi operaterji bodo morali biti istočasno obveščeni o popustih. V primeru pogajanj bodo morali biti vsi operaterji obravnavani enakopravno, vključno s hkratnim povabilom na pogajanja. Telekom Slovenije popustov ne bo smel obračunati sebi oziroma svojim hčerinskim ali partnerskim podjetjem.

Določilo, po katerem Telekom Slovenije popustov ne bo smel obračunati sebi oziroma svojim hčerinskim ali partnerskim podjetjem, je v neposrednem nasprotju z Priporočilom Evropske komisije z dne 11. septembra 2013 o doslednih obveznostih nediskriminacije ter metodologijah za izračun stroškov za spodbujanje konkurence in izboljšanje okolja za naložbe v širokopasovne povezave (2013/466/EU), uvodna izjava 19:

»Količinski popusti in/ali dolgoročni sporazumi o oblikovanju cen dostopa so pomembno orodje za spodbujanje naložb v omrežja NGA, zlasti kjer so med potrošniki še slabo uveljavljena, in so lahko združljivi s pristopom Eol in EoO. Vendar pa bi smeli NRO, da bi zagotovili možnost vstopa na trg učinkovitim konkurentom, sprejeti količinske popuste operaterjev s pomembno tržno močjo za njihova lastna podjetja na koncu prodajne verige, na primer njihovo maloprodajno enoto, le, če ne presejajo najvišjega količinskega popusta, v dobri veri ponujenega tretji stranki, ki želi imeti dostop.«

Priporočilo Agencijo napotuje, da sme sprejeti količinske popuste operaterjev s pomembno tržno močjo za njihovo maloprodajno enoto, v kolikor so enako visoki popusti na veleprodajnem trgu ponjeni tudi drugim operaterjem. Omenjena prepoved obračuna popustov samemu sebi postavlja maloprodajno enoto Telekoma Slovenije v podrejen položaj v primerjavi z ostalimi konkurenti. Vsi operaterji na trgu bodo smeli dostopati do veleprodajnega vložka po ceni s popustom in na podlagi slednje oblikovati maloprodajno ceno storitve. Maloprodajni enoti Telekoma Slovenije bo slednje onemogočeno, kar bo Telekom Slovenije prisililo v oblikovanje višjih maloprodajnih cen od konkurence.

Pojasnilo Agencije, izraženo v Odgovorih na pripombe v 1. krogu Analize trgov:

»Agencija še dodaja, da Telekom Slovenije sam sebi oziroma svoji maloprodajni enoti popustov za dolgoročni zakup ne bo smel obračunati, ker bi to lahko privedlo do dviga rednih reguliranih veleprodajnih cen, ki so predmet preverjanja po ERT modelu. Telekom Slovenije bi namreč dolgoročni popust lahko apliciral na vse lastne priključke in na ta način ob nižji maloprodajni ceni priključkov, ki bi bili podvrženi dolgoročnemu zakupu, pozitivno opravil ERT. Na drugi strani pa bi bila redna veleprodajna cena še vedno vezana na redno maloprodajno ponudbo Telekoma Slovenije, ki pa je kot tako Telekom Slovenije na trgu niti ne bi ponujal, saj bi vsa maloprodajna ponudba Telekoma Slovenije temeljila na veleprodajni ceni, ki vključuje popust za dolgoročni zakup.«

Pojasnilo Agencije je povsem v nasprotju s Priporočilom Evropske komisije z dne 11. septembra 2013 o doslednih obveznostih nediskriminacije ter metodologijah za izračun stroškov za spodbujanje konkurence in izboljšanje okolja za naložbe v širokopasovne povezave (2013/466/EU), uvodna izjava 49:

»Zaradi sedanje negotovosti povpraševanja glede opravljanja širokopasovnih storitev zelo visoke hitrosti je za spodbujanje učinkovitih naložb in inovacij pomembno, da se v skladu s členom 8(5)(d) Direktive 2002/21/ES operaterjem, ki vlagajo v omrežja NGA, omogoči določena stopnja prožnosti pri oblikovanju cen, da preskusijo cenovne točke in izvajanje ustreznega oblikovanja cen za prodor na trg. To bi operaterjem s pomembno tržno močjo in tistim, ki želijo imeti dostop, omogočilo delno delitev tveganja, povezanega z naložbami, **na podlagi oblikovanja različnih cen v skladu s stopnjo zavzetosti tistih, ki želijo imeti dostop.** Posledica tega bi lahko bile nižje cene za dolgoročne sporazume z jamstvi za količine, kar bi lahko pomenilo, da tisti, ki želijo imeti dostop, prevzamejo nekatera tveganja, povezana z negotovim povpraševanjem. Poleg tega je nujna prožnost pri oblikovanju cen na veleprodajni ravni, da se tistim, ki želijo imeti dostop, in operaterjem s pomembno tržno močjo omogoči oblikovanje različnih cen na maloprodajnem trgu širokopasovnih storitev, da se bolje obravnavajo prednostne izbire odjemalcev in hitrejši prodor širokopasovnih storitev zelo visoke hitrosti.«

Priporočilo omogoča Telekomu Slovenije oblikovanje cen v skladu s stopnjo zavzetosti tistih, ki želijo dostop do omrežja. Slednje pomeni, da so tisti, ki pri dostopu kažejo večjo zavzetost (tj. zakupijo večje količine), lahko deležni nižje cene. Dostop do omrežja Telekoma Slovenije želijo tako operaterji kot maloprodajna enota Telekoma Slovenije. Zakaj bi torej slednja ne smela biti deležna enakih ugodnosti kot drugi operaterji?

Agencijo prosimo za pojasnilo, kakšen regulatorni cilj zasleduje z neupoštevanjem Priporočila in predhodno opisano diskriminacijo maloprodajne enote Telekoma Slovenije. Želimo namreč verjeti, da cilj niso visoke maloprodajne cene Telekoma Slovenije, kot v pojasnilu med drugim navaja Agencija (tj. »in na ta način ob nižji maloprodajni ceni priključkov, ki bi bili podvrženi dolgoročnemu zakupu, pozitivno opravil ERT«).

Agencija ugotavlja, da bi bilo Telekomu Slovenije potrebno naložiti tudi obveznost, da bo moral operaterjem, s katerimi ima sklenjeno pogodbo o operaterskem dostopu, v enakih časovnih inkakovostnih okvirih kot svojim hčerinskim ali partnerskim podjetjem, omogočiti dostop do informacij uporabo istega informacijskega sistema, predvsem pa do informacij o topologiji omrežja, o načrtih začetku posodabljanja ali gradnje omrežja (razen vzdrževalnih del), zlasti glede gradnje optičnega omrežja in morebitnega ukinjanja bakrenega omrežja, s podatki za posamezen priključek do naslova natančno, pred pričetkom del (tj. razred priključka 4), vključno s planiranim-predvidenim datumom izgradnje priključka, zlasti glede polaganja optičnega omrežja in morebitnega ukinjanja bakrenega omrežja do posameznih uporabnikov, za vse posodobitve (razen vzdrževalnih del) najmanj 10 delovnih dni pred možnostjo o možnosti oddaje naročila za spremembo ali izvedbo priključka, ki je zgrajen na novo in ki ustreza razredu 3, vendar pa najmanj 10 delovnih dni pred tem, v vseh navedenih primerih pa ne kasneje kot je o tem obveščena maloprodajna enota Telekoma Slovenije, oziroma njegova hčerinska ali partnerska podjetja. Za priključke, ki sicer ustrezajo razredu 3, niso pa bili vpisani v informacijski sistem, ker gre za novo zgrajene stavbe, ki v času gradnje omrežja na terenu niso obstajale, je možno naročilo oddati takoj, pri tem pa je treba razred priključka hkrati tudi vnesti v informacijski sistem. Informacije o spremembi razreda priključka (npr. prehod iz razreda 4 v razred 3) morajo biti objavljene v roku 3 dni od nastanka spremembe.

Operater omrežja je reguliran v okviru zagotavljanja dostopa do **obstoječega** omrežja in ne v okviru posodabljanja in izgradnje novega omrežja. Po zgraditvi omrežja je operater omrežja podatke o zgrajenem omrežju dolžan posredovati, plan izgradnje in izvedbe pa je izključno v pristojnosti operaterja omrežja in o tem operater omrežja ne

bi smel biti dolžan obveščati drugih. Telekom Slovenije vsem operaterjem in svoji maloprodajni enoti ter partnerskim podjetjem daje iste informacije ob istem času. Tudi lastna maloprodaja nima možnosti izvajanja sklepanja pogodb, saj na podlagi plana še ni jasno kdaj in kje točno bo zgrajeno omrežje. Zato Telekom Slovenije ne more sklepati pogodb z naročniki, saj so lahke le te zaradi dinamike spreminjanja prodajnih paketov drugačne ob dejanski izgradnji naročnika. Telekom Slovenije zato predlaga Agenciji, naj z regulacijo ne posega v investicijsko gradnjo, saj bo s tem dosegla zgolj ustavitve investicij v omrežje in izčrpala operaterja, ki največ vlaga v ruralna območja. Telekom Slovenije na operaterskem portalu redno objavlja vse spremembe na omrežju. Prav tako je Agencija v postopkih nadzora na Telekomu Slovenije pregledovala objavljene podatke o spremembah v omrežju in ni ugotovila nepravilnosti. Podatke o ukinjanju svojega omrežja in podatke o novih priključkih Telekom Slovenije objavlja na operaterskem portalu. Zaradi opisanih dejstev menimo, da je naložena obveznost nesorazmerna in predlagamo, da Agencija zbrše dodatne obveznosti, ker do sedaj ni ugotovila kršitve ali neenake obravnave in njihova naložitev ni niti potrebna niti sorazmerna.

Čas za pripravo tehnične dokumentacije naj se podaljša na 8 delovnih dni, kar po mnenju Telekoma Slovenije še vedno predstavlja razumen rok. Pri predlogu smo upoštevali obstoječe poslovne procese in obremenjenost delavcev s tekočimi delovnimi nalogami. Agencija odgovarja, *da bo deloma ugodila zahtevi Telekoma Slovenije in podaljšala rok za pripravo tehnične dokumentacije v primeru zavrnitve poizvedbe na 5 delovnih dni. Navedeni rok je kompromis med obremenitvijo Telekoma Slovenije in pravico operaterja, da je seznanjen s podrobnimi razlogi za zavrnitev, ki so pomembni pri odločanju o nadaljnjih korakih na strani operaterja. Ob zavrnitvi bo moral Telekom Slovenije izkazati tehnično dokumentacijo, ki izkazuje upravičenost zavrnitve, vendar samo v obsegu, ki zadostuje za utemeljitev zavrnitve dostopa. Agencija se strinja, da lahko Telekom Slovenije zaračuna dodatne aktivnosti, vendar samo v primeru, če je razlog zavrnitve nastal zaradi nedvoumne in nesporne napake na strani operaterja, ki je Telekom Slovenije ni mogel zaznati že v času posredovane poizvedbe.*

Telekom Slovenije še vedno vztraja pri roku 8 delovnih dni, saj agencija s krajšanjem rokov posega v prioriteto obravnavo operaterjev. Delovne naloge, ki jih imajo zaposleni do drugih naročnikov so obravnavane po vrstnem redu, zato bi navedena obveznost predstavljala neupravičen privilegiran položaj. Kompromisna odločitev, ki jo predlaga Agencija ni sorazmerna glede na dejstvo, da je operater že lahko informiran o zavrnitvi potrebna, pa je še samo utemeljena dokumentirana zavrnitev.

V primerih, ko je za izvedbo naročila potrebna še vzpostavitev omrežne priključne točke in poseg na omrežju za določanje rokov izgradnje iz razloga zagotavljanja stroškovno učinkovitega načina gradnje in narave gradnje po prepričanju Telekoma Slovenije Agencija ni pristojna. Agencija odgovarja, *da je rok izgradnje potrebno določiti, da ne prihaja do diskriminacije med lastno maloprodajno enoto Telekoma Slovenije in iskalci dostopa. Če rok ne bi bil določen, bi lahko Telekom Slovenije zavlačeval z izgradnjo priključka. Agencija dodaja, da se z navedbo Telekoma Slovenije, da z regulacijo posega v regulacijo trga investicijske izgradnje do posameznega naročnika, ne strinja, saj je s predlagano obveznostjo v primeru naročila priključitve novega uporabnika na omrežje zagotovila enako obravnavanje maloprodajne enote Telekoma Slovenije in iskalcev dostopa (to pomeni, da v kolikor maloprodajna enota Telekoma Slovenije poda naročilo za izvedbo priključka, se priključitev izvede v razumnem času, in enako pri iskalcih dostopa). Agencija je mnenja, da izključitev investicijske gradnje ni mogoča, saj bi pomemben del omrežja s tem dejansko deregulirali in to praviloma na območjih, kjer deregulacija skladno z zakonodajo ni mogoča. Agencija je Telekomu Slovenije predpisala roke, ki so vezani na dinamiko izgradnje in je v ničemer ne omejujejo, torej sta omogočeni tako zadostna cenovna kot tudi časovna fleksibilnost izgradnje. Uporaba agregatnega pristopa bi lahko pomenila pravno praznino, ki bi omogočala, da bi na nekem zanimivem območju (npr. na območju, kjer je na novo zgrajeno optično omrežje) Telekom Slovenije počasneje priključeval naročnike, ki so se odločili za alternativne ponudnike storitev, na manj zanimivem območju pa hitreje in bi tako še vedno izpolnjeval naloženo obveznost.*

Praksa, da bi Telekom Slovenija zavlačeval z izgradnjo priključkov bi bila v nasprotju s potrebami čim hitrejšega obrata investicijskih sredstev. Poseg v vmešavanje Agencije je sporen predvsem stališča časovne fleksibilnosti izgradnje in doseganja rokov za katere so zagrožene kazni tako v postopkih nadzora kot pogodbene kazni, saj se Telekom Slovenije velikokrat srečuje s težavami na terenu pri sami gradnji in vključevanju naročnikov.

Klasifikacija priključka razreda 3 z razdaljo 200 m zračne razdalje oziroma 300 m presega določene načine investicijske gradnje, ki jih ima Telekom Slovenije do svojih podizvajalcev. Od Agencije pričakujemo enakovreden odnos, kot je že pri razpisih za gradnjo OŠO omrežij. Za neposredno bližino fiksnega omrežja pri OŠO omrežjih je v razpisni dokumentaciji opredeljeno, da se šteje zračna razdalja do največ 200 m od lokacije gospodinjstva do mesta, kjer je možen priklop na omrežje, če na tej razdalji ni ovir, ki bi preprečevale izgradnjo povezave. Pogoji izgradnje OŠO omrežja nadalje opredeljujejo, da izbrani prijavitelj izvede izgradnjo zadnjih 200 m in ne daljše razdalje, kakor nam je vsiljeno po novem predlogu Agencije.

Kot že navedeno, razdalja 300 m za najmanj 50 % podraži izgradnjo in ustaljene postopke, ki jih ni mogoče zagotoviti v tako kratkem roku za izvedbo do podizvajalcev. Predlagamo, da se upošteva samo meja zračne razdalje 200 m. Ponovno opozarjamo, da je nova obveznost velik poseg v investicijsko gradnjo, saj predstavlja dostopovno omrežje oziroma razvejanost naročnikov velik finančni zalogaj oziroma kot že rečeno 50 % podražitve izgradnje. Že obveznost 200 m je v velikih primerih nevzdržna, pri pogoju 300 m pa Agencija ne dopušča več svobodne izbire da bi se Telekom Slovenije lahko sam odločil o možnosti realizacije nerentabilnega priključka. S tem ukrepom je Telekom Slovenije še enkrat prisiljen v izgradnjo vseh priključkov za vsako ceno kar ponovno kaže na namensko izčrpavanje podjetja in sklicevanje na primere da Telekomu Slovenije ni potrebno izvesti priključitve naročnika, če je trasa daljša od 300 m kljub temu, da se nahaja znotraj 200 m zračne razdalje kaže na iskanje redkih izjem, ki jih je predvidela Agencija.

9.3 Obveznost zagotavljanja preglednosti

Na navedeni podlagi bo Agencija Telekomu Slovenije naložila, da bo moral do 30. 6. vsakega tekočega leta na svoji spletni strani objaviti izkaz poslovnega izida in bilanco stanja za upošteveni trg 3b (za dejavnost veleprodajnega osrednjega dostopa na fiksni lokaciji za izdelke za množični trg) skladno z zadnjimi veljavnimi Slovenskimi računovodskimi standardi.

Agencija odgovarja, da se strinja s pripombo Telekoma Slovenije, da Agenciji posreduje izkaz poslovnega izida in izkaz angažiranih sredstev ter da jih ne objavlja na spletni strani. Agencija pri tem ne bo objavila podatkov Telekoma Slovenije, ki bodo predstavljali poslovne skrivnosti. V zvezi z navedbo Telekoma Slovenije glede bilance stanja, je Agencija podala odgovor v poglavju Obveznost ločitve računovodskih evidenc.

Glede na odgovor Agencije bi Telekom Slovenije pričakoval, da bo Agencija črtala navedbo, da naj Telekom Slovenije do 30. 6. vsakega tekočega leta na svoji spletni strani objavi izkaz poslovnega izida in bilanco stanja. Agencija je na trgu 1 bilanco stanja zamenjala z izkazom vloženih sredstev, kar naj stori tudi na trgu 3b oziroma pojasni, zakaj take spremembe ni naredila tudi na trgu 3b. Kot v Telekomu Slovenije razumemo zapisan odgovor Agencije, se posredovanje izkazov nanaša na Obveznost ločitve računovodskih evidenc in ne posredovanje dodatnih izkazov.

Telekom Slovenije meni, da navedba, da naj Telekom Slovenije pripravi izkaze skladno s Slovenskimi računovodskimi standardi ni ustrezna, saj so računovodski izkazi družbe Telekom Slovenije sestavljeni v skladu z Mednarodnimi standardi računovodskega poročanja (MSRP), kot jih je sprejela EU in v skladu z zahtevami Zakona o gospodarskih družbah (ZGD), kar je tudi zapisano v letnem poročilu družbe.

9.4 Obveznost cenovnega nadzora in stroškovnega računovodstva

Prav tako bi moral model pokriti tudi stroške tehnoloških zgradb, v katerih se nahajajo glavni delilniki.

Telekom Slovenije ponovno izpostavlja, da model Agencije ne upošteva sorazmernega dela stroškov (CAPEX; OPEX, stroški kapitala) tehnoloških zgradb, v katerih se nahajajo delilniki, se pa Agencija do te pripombe ni opredelila.

Glede na pripombe Telekoma Slovenije, v okviru katerih predlaga, da bi se glede na veljavni pravilniko obračunu amortizacije za osnovna sredstva Telekoma Slovenije, morala navedena doba koristnostikabelske kanalizacije v modelu znižati iz 40 na 33,33 in doba koristnosti dostopovnega nadzemnega kabskega omrežja (tudi drogovi) pa iz 15 na 10, da bi se morali upoštevati prihodnji izkoristki, da bise moral upoštevati 6 parični kabel, da bi se morali upoštevati interni stroški v okviru rednih del zaposlenih, posredni stroški infrastrukture, stroški zaposlenih v organizacijski enoti, pristojni za dostopovna omrežja, stroški tehnoloških zgradb, v katerih se nahajajo glavni delilniki, stroški avtomobilov in njim pripadajočih stroškov, Agencija pojasnjuje, da je v skladu s Priporočilom o nediskriminaciji in stroškovnih metodologijah posodobila le vhodne podatke, ki se nanašajo na razvojcen, saj navedeno priporočilo določa, da se pri posodabljanju modela praviloma prilagodi le podatkev skladu z dejanskim razvojem posameznih vhodnih cen.

Telekom Slovenije se ne strinja z argumentacijo Agencije in vztraja pri svoji argumentaciji iz javnega posvetovanja na Analizo.

Telekom Slovenije pripominja, da bi morala Agencija upoštevati splošne stroške tudi pri drugih stroškovnih komponentah poleg OPEX. Agencija je ponovno preverila stroškovni model in se strinja s pripombo Telekoma Slovenije, zato je v skladu z njegovo pripombo ustrezno posodobila stroškovni model in upoštevala pribitek splošnih stroškov tudi pri ostalih stroškovnih kategorijah. V skladu s posodobljenim stroškovnim modelom znaša veleprodajna cena mesečnega najema povsem razvezanega dostopa do krajevne bakrene zanke tako 5,46 EUR, sodostopa do bakrene krajevne zanke 2,21 EUR, dostopa do kabske kanalizacije 72,09 EUR in do drogov 28,86 EUR. Glede na navedeno bo Agencija dopolnila analizo v tem delu.

Glede na ponovni preračun Agencije, se bo cena razvezave bakrene zanke v primerjavi z do sedaj veljavno ceno znižala za 2,63 € oz. za 32,5 %. Drastična sprememba, ki jo predvideva Agencija je v nasprotju s stabilnimi in predvidljivimi cenam dostopa do bakrenega omrežja, ki je eden od ciljev, ki ga zasleduje Agencija. Telekom Slovenije Agenciji zato predlaga, da za znižanje cene omogoči prehodno obdobje »glide path«. Telekom Slovenije predlaga, da Agencija z dnem uveljavitve nove vzorčne ponudbe na osnovi izdane odločbe ceno zniža na 7,21 €, čez 6 mesecev na 6,3 €, po enem letu pa se cena zniža na 5,46 €. Na ta način bo Agencija Telekomu Slovenije omogočila predvidljiv prehod ceno razvezanega dostopa, ki bo ena najnižjih v EU.

V zvezi s predlogom Telekoma Slovenije, da bi se morala vrednost amortizacijske dobe kabske kanalizacije znižati iz 40 na 33,33, Agencija odgovarja, da je življenjska doba kabske kanalizacije določena v skladu s 36. členom Priporočila o nediskriminaciji in stroškovnih metodologijah, ki določa, da za vode običajno znaša najmanj 40 let, zato ne more slediti predlogu Telekoma Slovenije. V zvezi z mnenjem Telekoma Slovenije naj se za dostopovno nadzemno kabsko omrežje (tudi drogovi) zaradi veljavnega pravilnika o obračunu amortizacije za osnovna sredstva Telekoma Slovenije, ki velja od 1.1.2021 in določa amortizacijsko stopnjo 10,00 oz. z dobo koristnosti 10 let, navedena vrednost zniža iz 15 na 10, Agencija odgovarja, da je življenjska doba določena v trajanju, ki ustreza pričakovani uporabni dobi sredstva in profilu povpraševanja, torej 15 let. Prav tako je življenjska doba sredstev za potrebe regulacije lahko tudi drugačna od življenjske dobe sredstev, ki jo v svojih poslovnih knjigah uporablja operater.

Agencija naj prosim pojasni, na osnovi česa je določila, da sta pričakovana uporabna doba sredstva in profil povpraševanja 15 let, saj iz odgovora Agencije to ni jasno razvidno.

Glede pripombe Telekoma Slovenije, da bi morala Agencija ceno dostopa do drogov določiti za obesni prostor za en kabel na posamezen drog, Agencija odgovarja, da je v stroškovnem modelu upoštevala, da ima sodobno učinkovito omrežje hipotetično učinkovitega operaterja v povprečju med drogovi razdaljo 50m (20 drogov/km), kar pomeni, da bi bila (ob upoštevanju pripombe Telekoma Slovenije) stroškovna cena mesečnega najema dostopa do drogov v tem primeru znašala 1,41 EUR/drog (28,18 EUR/20 drogov). Agencija ugotavlja, da bi bilo v primeru predlaganega zaračunavanja cene na enoto drog in ne na enoto km nesorazmerna tako za Telekom Slovenije kot za druge operaterje, saj so v praksi med drogovi različne razdalje, kar pomeni na primer, da bi bil v primeru krajše razdalje od 50m med drogovi prikrajšan drugi operater, v primeru daljše razdalje

nad 50m med drogovi pa bi bil prikrajšan Telekom Slovenije. Tako je enota km primernejša kot enota drog, in sicer tako za Telekom Slovenije kot za druge operaterje. Glede na pripombo Telekoma Slovenije v zvezi s tem, da bi morala biti cena različna tudi glede na tip in material droga oziroma bi morala Agencija to upoštevati pri izračunu cene, Agencija odgovarja, da je cena mesečnega najema dostopa do drogov izračunana na podlagi povprečnih stroškov ne glede na tip in material droga. Nadalje Agencija pojasnjuje, da stroški dostopa do drogov v stroškovnem modelu vključujejo tudi dejanske podatke o drogovih, ki jih je Telekom Slovenije posredoval iz registra osnovnih sredstev – to so posodobljene vrednosti fiksirane regulativne osnove sredstev, in jih je Agencija v celoti upoštevala. Agencija v povezavi s pripombo Telekoma Slovenije glede ureditve pravnih razmerij z lastniki zemljišč odgovarja, da so vprašanja urejanja z lastniki nepremičnin urejena v veljavni zakonodaji.

Ponovno opozarjamo, da kot je navedla Agencija, je lahko v primeru različnih razdalj ali operater ali Telekom Slovenije prikrajšan. Telekom Slovenije poziva Agencijo k doslednosti in upoštevanju realnega stanja na terenu in tako določite ceno dostopa za obesni prostor za en kabel na posamezni drog. Telekom Slovenije želi cene na te področju čim bolj približati dejanskemu stanju. Agencija pa se pri tem sklicuje, da naj Telekom Slovenije poskrbi tudi za tip in material droga, kar vodi v popolnoma drugo skrajnost, ki pa se v praksi tudi pri najemanju drogov Telekoma Slovenije pri npr. elektro podjetjih ne upošteva.

Agencija odgovarja, da Telekom Slovenije razpolaga z zadnjo verzijo ERT modela Agencije, ki ga tudi uporablja v nadzornih postopkih Agencije. Agencija model ERT sproti prilagaja v primerih spremembe vhodnih podatkov (maloprodajne ponudbe, prodajni »downstream« stroški, veleprodajne ponudbe, ipd.) in ga tudi vedno v postopkih posreduje Telekomu Slovenije v izjasnitev. Agencija dodatno pojasnjuje, da se Telekom Slovenije ni obvezan poslužiti modela ERT Agencije in lahko v kateremkoli trenutku sam preveri, ali bi opravil ERT, tako, da preveri, ali obstaja zadostna razlika med veleprodajno in maloprodajno ceno, in sicer da od maloprodajne cene ustreznega vodilnega maloprodajnega proizvoda, vključno s popusti, odšteje prodajne (downstream) stroške in veleprodajne cene NGA vložkov in tako ugotovi, če je razlika pozitivna.

Telekom Slovenije se ne strinja z Agencijo, da se *ni obvezan poslužiti modela ERT Agencije in lahko v kateremkoli trenutku sam preveri, ali bi opravil ERT, tako, da preveri, ali obstaja zadostna razlika med veleprodajno in maloprodajno ceno, in sicer da od maloprodajne cene ustreznega vodilnega maloprodajnega proizvoda, vključno s popusti, odšteje prodajne (downstream) stroške in veleprodajne cene NGA vložkov in tako ugotovi, če je razlika pozitivna.* Dokončni model ERT, ki ga bo v konkretnih primerih uporabila Agencija, je bistven in nujen za pravilno in zakonito izvršitev navedene naložene obveznosti. Agencija sicer v predvidenih ukrepih obrazloži posamezne ključne parametre modela ERT, vsi relevantni parametri preskusa pa so vsebovani šele v modelu ERT, ki mora biti Telekomu Slovenije kot operaterju s pomembno tržno močjo predložen. Določitev cen, ki bodo gospodarsko ponovljive v smislu naloženih obveznosti, terja uporabo modela ERT, saj drugače Telekom Slovenije ne more zagotoviti izpolnjevanja navedene obveznosti. Bistvena je namreč konkretna metodologija izračuna. Šele z jasnim, transparentnim in končnim modelom ERT, bi bilo zadoščeno regulatorni predvidljivosti. Ob upoštevanju nedoločnosti, nejasnosti in nerazdelanosti modela ERT, je brez modela Telekomu Slovenije onemogočeno vnaprej predvidljivo in določno izpolnjevanje obveznosti, kar Telekom Slovenije postavlja v znatno negotovost glede načrtovanja prihodnjega poslovanja. Telekom Slovenije zato poziva Agencijo, da mu v upravnem postopku in kot del odločbe posreduje dokončni model testa ERT skupaj z navodili, ki je bistven za v celoti pravilno in zakonito izvrševanje obveznosti cenovnega nadzora.

Agencijo na tem mestu prosim za pojasnilo spodaj zapisane obveznosti:

Najkasneje do 31.12. vsakega tekočega leta, bo moral Telekom Slovenije Agenciji posredovati poročilo pooblaščenega revizorja o uporabljenem modelu stroškovnega računovodstva, ki ugotavlja njegovo skladnost z naloženimi obveznostmi, z veljavnimi priporočili Evropske komisije, priporočili BEREC ter zakonodajo na področju računovodstva. Hkrati bo moral izjaviti skladnosti objaviti na svojih spletnih straneh, skupaj z opisom modela stroškovnega računovodstva, ki prikazuje vsaj glavne kategorije, po katerih so stroški razvrščeni v skupine in pravila, ki se uporabljajo za razporeditev stroškov.

Telekom Slovenije razume, da gre v primeru objave krajšega opisa modela stroškovnega računovodstva dejansko za opis dodatnih kalkulacij, kar po trenutni obveznosti predstavlja objavljeno Metodologijo, model kalkulacij pa je predmet revidiranja zunanjega revizorja, katerega poročilo se javno objavi na spletnih straneh. In kot razumemo do konca leta te dodatne kalkulacije revidira tudi revizor, objavi pa se poročilo revizorja.

9.5 Obveznost ločitve računovodskih evidenc

- Agenciji predložiti ločene računovodske evidence, izkaz poslovnega izida in ~~bilanco stanja~~ izkaz vloženih sredstev, skupaj z dokumentacijo modela ločenih računovodskih evidenc in programske opreme, najkasneje do 30. 6. vsakega tekočega leta in v roku 30 dni po oddaji revidiranih letnih poročil Agenciji RS za javnopravne evidence in storitve, posredovati Agenciji poročilo revizorja o računovodskih izkazih, in v primeru morebitnih sprememb, zahtevanih v poročilu revizorja o računovodskih izkazih, v istem roku posredovati tudi dopolnjene ločene računovodske evidence.

Telekom Slovenije Agenciji v okviru rednega letnega posredovanja LRE posreduje prihodke in stroške ločeno po reguliranih trgih, kar po našem mnenju že predstavlja izkaz poslovnega izida Telekoma Slovenije za posamezen trg. Prav tako so v datoteki Results of CCA Valuation po našem prepričanju prikazana vložena sredstva. V kolikor bi Agencija podatke želela v drugačni obliki, Telekom Slovenije Agencijo poziva, da to obliko ustrezno in natančno definira.

Glede dokumentiranosti modela LRE in informacijske podpore Telekom Slovenije Agencijo tudi naproša, da pojasni, kakšno dokumentacijo pričakuje glede programske opreme glede na to, da je model izdelan v Excelu. Različice modela nastajajo v fazi, ko se podatki zbirajo in še ni vseh podatkov ali še niso končne vrednosti (npr. pred posodobitvijo za tekoče leto). Menimo, da različice niso del končne dokumentacije LRE, ki bi se letno posredovala Agenciji, jih bomo pa v TS hranili in bodo na voljo za dodatne preglede in zahteve. Menimo, da enako velja tudi za popis izvornih informacijskih sistemov.

Telekom Slovenije Agencijo poziva, da v izpostavljenih delih dopolni analizo in naložene obveznosti ter se opredeli do vseh pripomb Telekoma Slovenije.

S spoštovanjem,

Pripravila:
Saša Stopinšek Golčman
Vodja tima regulativa

Špelca Solar
Direktorica
Pravne zadeve in regulativa

